

**КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»**

СХВАЛЕНО

Протокол Вченої ради
КВНЗ «Харківська академія
неперервної освіти»
№3 від 25.06.26

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КВНЗ «Харківська
академія неперервної освіти»
№36 від 26.06.2026

**Освітня програма підвищення кваліфікації
педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, які
здійснюють апробацію навчальної літератури**

**АПРОБАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:
ПРОФЕСІЙНЕ ОЦІНЮВАННЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ**

Харків - 2026

Розробник: Комунальний вищий навчальний заклад «Харківська академія неперервної освіти» (Лузан Л. О., проректор з навчальної роботи Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти», канд. пед. наук).

Напрямок підвищення кваліфікації: сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, які здійснюють апробацію навчальної літератури «Апробація навчальної літератури в закладах загальної середньої освіти: аналіз, оцінювання та вдосконалення». (наказ МОНУ від 16.06.2026 № 935).

Термін дії програми: з 2026 до 2031 року.

Рецензенти:

Коченгіна Маріанна Вікторівна, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри методики дошкільної та початкової освіти КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»

Світобаченко Олена Олександрівна, вчитель інформатики КЗ «Харківський ліцей № 72 Харківської міської ради»

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність освітньої програми «Апробація навчальної літератури: професійне оцінювання та вдосконалення» зумовлена необхідністю системного науково-методичного супроводу реформи «Нова українська школа» та реалізацією комплексної політики Міністерства освіти і науки України «Освіта для життя», спрямованої на формування сучасної, якісної, практико-орієнтованої та людиноцентричної освіти. В умовах цифрової трансформації освітнього середовища, оновлення державних стандартів освіти та зміни підходів до організації освітнього процесу особливого значення набуває забезпечення якості навчальної літератури як важливого інструменту реалізації компетентнісного потенціалу освіти. Сучасна навчальна література має забезпечувати не лише засвоєння теоретичних знань, а й розвиток наскрізних умінь, ключових компетентностей, практичних навичок, здатності застосовувати знання в реальних життєвих ситуаціях та формування життєстійкості здобувачів освіти.

Відповідно до абзацу сьомого пункту 4 статті 75 Закону України «Про освіту», навчальна література, що видається за рахунок коштів державного бюджету, має пройти обов'язкову апробацію у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки. Зазначена законодавча норма визначає апробацію як важливий механізм забезпечення якості навчальної літератури, що дає можливість отримати обґрунтований зворотний зв'язок від безпосередніх учасників освітнього процесу, оцінити відповідність навчальної літератури сучасним освітнім потребам, державним стандартам та особливостям практичної діяльності педагогічних працівників до її широкого впровадження. У цій освітній програмі термін «навчальна література» використовується на позначення підручників та навчальних посібників.

Освітню програму розроблено з урахуванням чинної нормативно-правової бази у сфері освіти, зокрема статті 54 Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо права педагогічних працівників на вибір навчальних матеріалів, вимог Порядку проведення апробації навчальної літератури, затвердженого наказом МОН України від 13.06.2024 № 845, та Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом МОН України від 29.08.2024 № 1225. Також ураховано нормативно-правові акти у сфері інклюзивного навчання, забезпечення недискримінації та створення безпечного освітнього середовища, розвитку цифрових компетентностей, а також дотримання санітарно-гігієнічних вимог до організації освітнього процесу.

Зміст освітньої програми спрямовано на професійний розвиток педагогічних працівників як компетентних учасників процесу апробації навчальної літератури, здатних здійснювати системне, об'єктивне та аргументоване оцінювання її якості, змісту, структури, методичного апарату, доступності, практичної спрямованості та відповідності державним стандартам освіти й сучасним освітнім потребам. Особлива увага приділяється формуванню вмінь застосовувати критерії та інструменти професійного оцінювання навчальної літератури, виявляти її переваги й недоліки, формулювати

конструктивні пропозиції щодо вдосконалення змісту та методичного забезпечення.

Важливим складником професійного розвитку є формування готовності педагогічного працівника до експертної та аналітичної діяльності, критичного осмислення якості освітнього контенту, аналізу його відповідності компетентнісному, діяльнісному, особистісно орієнтованому та практико-орієнтованому підходам. Участь у апробації навчальної літератури розглядається не лише як виконання процедурного завдання, а як можливість професійного впливу педагога на якість освітнього контенту та вдосконалення навчального середовища.

У межах освітньої програми передбачено розвиток здатності педагогічних працівників аналізувати навчальну літературу з позицій її практичної цінності для вчителя й здобувача освіти, оцінювати доступність та зрозумілість навчального матеріалу, відповідність віковим та психологічним особливостям учнів, можливості використання цифрових ресурсів, інклюзивність і недискримінаційність змісту, а також потенціал навчальної літератури для формування ключових компетентностей і наскрізних умінь.

Професійна участь педагогічних працівників в апробації навчальної літератури може враховуватися під час атестації відповідно до вимог пункту 7 розділу I Порядку проведення апробації навчальної літератури, затвердженого наказом МОН України від 13.06.2024 № 845 (зі змінами), та Положення про атестацію педагогічних працівників, затвердженого наказом МОН України від 09.09.2022 № 805 (зі змінами).

Таким чином, реалізація освітньої програми «Апробація навчальної літератури: професійне оцінювання та вдосконалення» спрямована на формування професійної спільноти педагогічних працівників, здатних компетентно й відповідально здійснювати апробацію навчальної літератури, надавати обґрунтований професійний зворотний зв'язок та брати участь у її вдосконаленні. Набуті компетентності можуть застосовуватися у практичній діяльності під час апробації підручників і навчальних посібників, методичної роботи, професійної взаємодії та підтримки колег.

Участь у програмі сприятиме посиленню ролі педагога як активного учасника забезпечення якості освіти, який за допомогою інструментів професійного оцінювання та апробації може безпосередньо впливати на створення сучасної, якісної, безпечної, інклюзивної та практико-орієнтованої навчальної літератури, що відповідає потребам здобувачів освіти, викликам сучасності та філософії «Освіти для життя».

Цільова група: педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти.

Обсяг (тривалість): 30 годин (1 кредит ЄКТС)

- лекції – 6 год (20 %);
- практико орієнтовані види роботи – 20 год (67 %);
- самостійна робота – 2 год (6,5 %);
- контрольні заходи – 2 год (6,5 %).

Особливості реалізації програми:

Тривалість програми – інтенсивна (до 1 місяця).

В основу освітньої програми покладено Типову програму підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, які здійснюють апробацію навчальної літератури «Апробація навчальної літератури в закладах загальної середньої освіти: аналіз, оцінювання та вдосконалення». (наказ МОНУ від 16.06.2026 № 935)

Освітня програма *«Апробація навчальної літератури: професійне оцінювання та вдосконалення»* може реалізовуватися в очній та/або дистанційній формах навчання, залежно від організаційних можливостей закладу, потреб слухачів і безпекової ситуації в регіоні. Реалізація програми ґрунтується на поєднанні теоретичних занять і практико-орієнтованих форм роботи, зокрема практикумів, освітніх лабораторій, майстерень, професійного моделювання, аналітичних сесій тощо та самостійної роботи здобувачів освіти.

Для ефективної реалізації програми залучаються фахівці, які мають досвід участі в повному циклі апробації навчальної літератури, відповідно до чинного Порядку проведення апробації навчальної літератури для закладів загальної середньої освіти..

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (очна, дистанційна)

Мета підвищення кваліфікації: розвиток компетентностей педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти у сфері апробації навчальної літератури шляхом формування вмінь аналізувати, оцінювати та практично застосовувати її відповідно до вимог державних стандартів освіти, Порядку проведення апробації та сучасних підходів до організації освітнього процесу.

Завдання підвищення кваліфікації:

- ознайомити з нормативно-правовими та організаційно-методичними засадами апробації навчальної літератури, вимогами до її проведення, роллю та відповідальністю педагогічного працівника, принципами академічної доброчесності, об'єктивності та професійної етики.
- усвідомлення критеріїв якості навчальної літератури, її відповідності державним стандартам освіти, освітнім програмам, віковим і психологічним особливостям здобувачів освіти, а також потенціалу щодо формування ключових компетентностей, наскрізних умінь і практичних навичок.
- сформувати здатність застосовувати нормативні вимоги, критерії та інструменти апробації, зокрема під час оцінювання змісту, структури, методичного апарату та цифрових компонентів навчальної літератури.
- розвивати вміння системно аналізувати навчальну літературу, збирати, систематизувати, аналізувати й інтерпретувати результати апробації,

виявляти її переваги, проблемні аспекти та відповідність сучасним освітнім потребам.

- сформулювати здатність узагальнювати результати апробації, готувати й обґрунтовувати професійні висновки та конструктивні пропозиції щодо вдосконалення змісту, методичного апарату й цифрових компонентів навчальної літератури.
- забезпечити вміння здійснювати об'єктивне й аргументоване професійне оцінювання якості навчальної літератури, надавати обґрунтований зворотний зв'язок, здійснювати професійну рефлексію та визначати напрями подальшого професійного розвитку.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- предметно-методична (А2),
- інформаційно-цифрова (А3),
- оцінювально-аналітична (ГЗ),
- здатність до навчання впродовж життя (Д1).

Перелік зазначених компетентностей узгоджується з компетентностями, визначеними в професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225.

Очікувані результати навчання:

За результатами навчання слухачі набудуть умінь:

- застосовувати нормативно-правові та організаційно-методичні вимоги до проведення апробації навчальної літератури, дотримуватися принципів академічної доброчесності, об'єктивності, неупередженості та професійної етики;
- визначати та обґрунтовувати відповідність змісту, структури й методичного апарату навчальної літератури державним стандартам освіти, освітнім програмам, віковим і психологічним особливостям здобувачів освіти та сучасним освітнім потребам;
- здійснювати професійний аналіз навчальної літератури, її компетентнісного, практико-орієнтованого та цифрового потенціалу, виявляти сильні сторони, проблемні аспекти й можливості вдосконалення;
- збирати, систематизувати, аналізувати та інтерпретувати результати апробації, зокрема відгуки та інші дані, отримані під час використання навчальної літератури в освітньому процесі;
- формулювати та обґрунтовувати професійні висновки й конструктивні пропозиції щодо вдосконалення змісту, методичного апарату та цифрових компонентів навчальної літератури;
- здійснювати об'єктивне й аргументоване оцінювання якості та практичної цінності навчальної літератури, надавати професійний зворотний зв'язок, здійснювати рефлексію результатів власної діяльності та визначати напрями подальшого професійного розвитку.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації.

Оцінювання результатів навчання побудовано за принципом компетентнісного підходу та здійснюється на основі поєднання формувального та підсумкового оцінювання і спрямоване на визначення рівня сформованості визначених компетентностей.

Формувальне оцінювання – проводиться протягом навчання і включає:

- спостереження за роботою слухачів на практичних заняттях;
- самооцінювання результатів навчальної діяльності слухачами.

Підсумкове оцінювання – здійснюється наприкінці програми у вигляді комплексного тестування по всіх темах освітньої програми, що дозволяє оцінити рівень засвоєння знань, умінь і компетентностей слухачів.

Підсумкове тестування здійснюється у вигляді тесту із 10 питань.

I рівень: 6 завдань з вибором однієї правильної відповіді. До кожного із завдань наведено чотири або п'ять варіантів відповіді, з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним, якщо слухач вибрав і позначив правильну відповідь (кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал).

II рівень: 2 завдання з вибором декількох правильних відповідей. До кожного із завдань наведено п'ять-шість варіантів відповідей, з яких декілька правильних (завдання оцінюється за принципом «все або нічого». Вибір всіх правильних варіантів відповідей в завданні оцінюється в 1 бал. При наявності помилок – 0 балів за завдання).

III рівень: 2 завдання на встановлення відповідності. До кожного завдання наведено інформацію, позначену цифрами і буквами. Щоб виконати завдання, необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами та буквами (утворити «логічні пари»). Завдання вважається виконаним, якщо слухач правильно зробив поєднання 4 рядків та 4 колонок (кожна правильно встановлена відповідність оцінюється в 1 бал).

Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання підсумкового тесту, – 16 балів. Прохідний бал – 11 (69%). Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують свідоцтво про підвищення кваліфікації.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації: свідоцтво про підвищення кваліфікації. Технічний опис, дизайн, спосіб виготовлення, порядок видачі та облік виданих документів відповідають вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 №800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (з урахуванням змін).

Вартість: 870 грн

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено поєднання теоретичної підготовки з активними, практико орієнтованими формами навчальної діяльності, що спрямовані на формування та розвиток професійних компетентностей слухачів. Освітній процес організовано з використанням інтерактивних методів навчання,

практикумів, освітніх лабораторій, майстерень, професійного моделювання, аналітичних сесій тощо.

Особливістю освітньої програми є формування в слухачів здатності до професійного та об'єктивного оцінювання навчальної літератури, аналізу її змісту, методичного апарату й цифрових компонентів, ухвалення обґрунтованих рішень за результатами апробації та формулювання конструктивних пропозицій щодо її вдосконалення. Важливе значення надається розвитку критичного мислення, аналітичних умінь, професійної рефлексії та відповідального ставлення до результатів оцінювання.

Важливою складовою програми є створення умов для професійної взаємодії педагогічних працівників, обміну досвідом і результатами апробації, спільного аналізу якості навчальної літератури, обговорення реальних професійних ситуацій та пошуку обґрунтованих шляхів їх вирішення. Програма спрямована на формування професійної спільноти апробантів, здатних через якісний зворотний зв'язок і конструктивну взаємодію впливати на вдосконалення навчальної літератури та підвищення якості освітнього процесу.

Самостійна робота слухачів передбачає опрацювання нормативно-правових та організаційно-методичних документів з питань апробації навчальної літератури, аналіз підручників і навчальних посібників за визначеними критеріями, опрацювання інструментів професійного оцінювання та узагальнення результатів апробації, формулювання обґрунтованих висновків і пропозицій щодо вдосконалення навчальної літератури, а також рефлексію власної діяльності та визначення напрямів подальшого професійного розвитку.

Підсумкові заходи передбачають узагальнення та оцінювання результатів навчання слухачів, осмислення набутих знань і професійних змін.

Підсумкове тестування проводиться з метою комплексної перевірки рівня сформованості знань, умінь і професійних компетентностей за всіма темами освітньої програми.

Зміст програми складається з 3 модулів та 12 тем. На етапі завершення навчання за освітньою програмою слухачі складають підсумковий тест із 10 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, – 16 балів. Прохідний бал – 11 (69 %). Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують свідоцтво.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год, із них: 6 год – лекційні заняття, 20 год – практична робота, 2 год – самостійна робота, 2 год – контрольні заходи.

№ теми	Назва навчальних тем	Кількість годин				
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. НОРМАТИВНО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ АПРОБАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ						
1.1	Стартова мотиваційна сесія		2			2
1.2	Навчальна література як складник освітнього середовища та об'єкт апробації. Нормативні	1	1	1		3

№ теми	Назва навчальних тем	Кількість годин				
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
	вимоги до навчальної літератури та їх застосування у практиці апробації					
1.3	Роль педагогічного працівника в процесі апробації: права, обов'язки, академічна доброчесність	1	1	1		3
1.4	Організація процедури апробації навчальної літератури в закладі загальної середньої освіти	1	1			2
	<i>Разом за модулем</i>	3	5	2		10
МОДУЛЬ 2. ЕКСПЕРТИЗА ЗМІСТУ ТА МЕТОДИЧНОГО АПАРАТУ НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ						
2.1	Відповідність змісту навчальної літератури Державним стандартам освіти, програмам та прогнозування її впливу на результати навчання	1	2			3
2.2	Методичний апарат: система завдань, розвиток ключових компетентностей та наскрізних умінь здобувачів освіти	1	2			3
2.3	Мова і структура навчального тексту	1	1			2
2.4	Цифрові компоненти навчальної літератури: оцінювання та доцільність використання		2			2
2.5	Апробація цифрових компонентів підручника: критерії, інструменти та оцінювання ефективності		2			2
2.6	Особливості апробації навчальної літератури для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами		2			2
	<i>Разом за модулем</i>	3	11			14
МОДУЛЬ 3. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ АПРОБАЦІЇ ТА ФОРМУВАННЯ ВИСНОВКІВ						
3.1	Аналіз результатів апробації, формулювання висновків		2			2
3.2	Професійна рефлексія та супровід педагогічних працівників		2			2

№ теми	Назва навчальних тем	Кількість годин				
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
	<i>Разом за модулем</i>		4			4
	Підсумкові заходи Підсумкове тестування				2	2
	<i>Усього</i>	6	20	2	2	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1.

НОРМАТИВНО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ АПРОБАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Тема 1.1. Стартова мотиваційна сесія

Реєстрація слухачів. Ознайомлення слухачів з організацією освітнього процесу, змістом, розкладом навчальних занять, умовами проведення підсумкового тестування та отримання документу про навчання.

Тема 1.2. Навчальна література як складник освітнього середовища та об'єкт апробації. Нормативні вимоги до навчальної літератури та їх застосування у практиці апробації

Навчальна література як вид навчально-методичного забезпечення освітнього процесу та складник освітнього середовища. Підручник і навчальний посібник як основні види навчальної літератури.

Функції сучасної навчальної літератури (інформаційна, розвивальна, мотиваційна, діяльнісна). Структура навчальної літератури, логіка подання навчального матеріалу.

Вимоги до навчальної літератури відповідно до Державних стандартів освіти, модельних навчальних програм та принципів компетентного навчання.

Нормативно-правові засади проведення апробації навчальної літератури, її мета та завдання. Місце апробації в системі забезпечення якості освіти.

Практичні аспекти застосування нормативних вимог у процесі аналізу навчальної літератури під час апробації.

Практичний компонент: робота із зразками навчальної літератури з метою встановлення її відповідності нормативним вимогам, виявлення сильних сторін і проблемних аспектів.

Тема 1.3. Роль педагогічного працівника в процесі апробації: права, обов'язки, академічна доброчесність

Педагогічний працівник як суб'єкт апробації навчальної літератури. Права та обов'язки педагогічних працівників, які беруть участь в апробації навчальної літератури.

Поняття академічної доброчесності та її дотримання в процесі оцінювання навчальної літератури. Етичні засади професійної діяльності педагога в умовах

апробації. Принципи об'єктивності, неупередженості та відповідальності за результати апробації.

Роль педагогічного працівника як учасника оцінювання якості навчальної літератури в реальних умовах освітнього процесу.

Практичний компонент: аналіз навчальної літератури щодо відповідності державним стандартам освіти, віковим особливостям здобувачів освіти.

Тема 1.4 Організація процедури апробації навчальної літератури в закладі загальної середньої освіти

Організаційні засади проведення апробації в закладі загальної середньої освіти. Планування участі педагогічних працівників в апробації, визначення відповідальних осіб та розподіл організаційних функцій у закладі освіти.

Організація роботи педагогічних працівників з навчальною літературою під час апробації в освітньому процесі.

Ведення документації апробації в закладі освіти та підготовка узагальненого висновку закладу освіти та індивідуального висновку педагогічного працівника.

Структура та зміст основних документів апробації:

- індивідуальний висновок педагогічного працівника: фіксація результатів
- роботи з навчальною літературою, аналіз її якості, визначення сильних і слабких сторін, формулювання обґрунтованих зауважень і рекомендацій щодо вдосконалення;
- використання інструментів збору інформації (зокрема анкетування учасників освітнього процесу) для забезпечення об'єктивності оцінювання;
- узагальнення результатів апробації на рівні закладу освіти: підготовка загального висновку, узгодження позицій педагогічних працівників;
- розгляд результатів апробації на засіданні педагогічної ради та ухвалення рішення щодо доцільності використання навчальної літератури в освітньому процесі;
- оформлення та подання результатів апробації відповідно до встановлених вимог.

Взаємодія педагогічного працівника, адміністрації закладу освіти та установи, що здійснює науково-методичний супровід апробації.

Організація внутрішнього обговорення результатів апробації в закладі освіти.

Практичний компонент: аналіз типових організаційних труднощів у процесі апробації та шляхи їх подолання.

МОДУЛЬ 2. ЕКСПЕРТИЗА ЗМІСТУ ТА МЕТОДИЧНОГО АПАРАТУ НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Тема 2.1. Відповідність змісту навчальної літератури Державним стандартам освіти, програмам та прогнозування її впливу на результати навчання

Зміст навчальної літератури як відображення вимог Державних стандартів освіти. Підходи до аналізу відповідності змісту навчальної літератури обов'язковим результатам навчання з урахуванням компетентнісного підходу. Орієнтовна матриця критеріїв експертизи навчальної літератури на відповідність змісту Державним стандартам освіти, програмам навчання.

Реалізація принципу науковості в навчальній літературі: використання сучасних наукових концепцій, теорій, технологій; відсутність застарілих концепцій; застосування сучасної термінології; достовірність фактів.

Логіка структурування змісту, послідовності подання навчального матеріалу, повнота та системність розкриття тем. Відповідність змісту віковим особливостям здобувачів освіти.

Практична спрямованість навчальних матеріалів і методичного апарату.

Прогнозування впливу навчальної літератури на результат навчання здобувачів освіти.

Аналіз змісту та способів реалізація інтегрованого підходу.

Аналіз навчальної літератури в процесі апробації щодо відповідності принципам недискримінаційності, гендерної рівності, інклюзивності та доступності.

Аналіз виховного потенціалу навчальної літератури, її впливу на формування ціннісних установок, соціальних навичок та відповідної поведінки здобувачів освіти.

Аналіз навчального контенту, спрямованого на формування та розвиток медіаграмотності.

Практичний компонент: аналіз зразків навчальної літератури з орієнтацією на очікувані результати навчання, визначення напрямів удосконалення навчальної літератури за результатами апробації.

Тема 2.2. Методичний апарат: система завдань, розвиток ключових компетентностей та наскрізних умінь здобувачів освіти

Методичний апарат навчальної літератури як засіб організації навчальної діяльності здобувачів освіти. Типи навчальних завдань, їх класифікація та дидактичний потенціал.

Спрямованість системи завдань на формування ключових компетентностей та наскрізних умінь здобувачів освіти. Рівнева диференціація завдань, їх відповідність освітнім потребам здобувачів освіти.

Реалізація діяльнісного, компетентнісного та інтегрованого підходів через систему навчальних завдань.

Оцінювання потенціалу навчальної літератури щодо розвитку емоційного інтелекту здобувачів освіти, формування ціннісних орієнтирів, емпатії, довіри та гуманності через систему навчальних завдань і зміст навчального матеріалу.

Практичний компонент: аналіз фрагментів навчальної літератури задля визначення якості методичного апарату; підготовка рекомендацій щодо його вдосконалення.

Тема 2.3. Мова і структура навчального тексту

Мовне оформлення навчальної літератури як чинник забезпечення доступності освіти. Вимоги до точності, логічності та зрозумілості навчального тексту. Використання термінологічного апарату та його відповідність віковим особливостям здобувачів освіти.

Структура навчального тексту, логіка викладу матеріалу, роль ілюстративного ряду у сприйнятті змісту. Особливості подання навчального матеріалу з урахуванням зручності сприйняття тексту, його обсягу, використання шрифтів, кольорової гами та ілюстративного оформлення.

Практичний компонент: оцінювання оформлення навчального тексту з позицій зручності сприйняття та відповідності віковим особливостям здобувачів освіти: читабельність шрифту, оптимальність обсягу тексту, зручність структури сторінки, якість ілюстративного оформлення, рівень візуального навантаження.

Тема 2.4. Цифрові компоненти навчальної літератури: оцінювання та доцільність використання

Цифрові компоненти навчальної літератури як складник сучасного освітнього середовища. Види цифрових ресурсів (електронні додатки, інтерактивні вправи, мультимедійні матеріали, онлайн-ресурси) та їх функціональне призначення.

Підходи до оцінювання якості цифрового контенту, його змістової доцільності, доступності та зручності використання. Особливості застосування цифрових компонентів навчальної літератури в різних форматах освітнього процесу.

Тема 2.5. Апробація цифрових компонентів підручника: критерії, інструменти та оцінювання ефективності

Ознайомлення з алгоритмом апробації цифрових компонентів підручника та способами фіксації результатів їх використання. Розгляд інструментів апробатора для систематичного спостереження, збору та аналізу інформації про функціонування цифрового контенту в реальному освітньому процесі.

Практичне відпрацювання аналізу відповідності цифрового компонента заявленій меті, навчальному завданню та очікуваному результату.

Формування вміння переходити від суб'єктивного враження апробатора до аргументованого експертного висновку.

Практичний компонент: здійснення апробації окремого цифрового компонента за допомогою експертної карти / чекліста та фіксування виявлених проблем і переваг. Підготовка фрагмента апробаційного звіту з доказами, оцінкою виявлених проблем та рекомендаціями.

Тема 2.6. Особливості апробації навчальної літератури для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами

Навчальна література для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами: загальні вимоги до змісту, структури, мови, оформлення та методичного апарату. Критерії доступності навчального матеріалу.

Особливості оцінювання ілюстративного ряду, рівня складності завдань, обсягу тексту, цифрових компонентів. Урахування освітніх потреб різних категорій здобувачів освіти в процесі апробації навчальної літератури.

Антидискримінаційна експертиза навчальної літератури як складова комплексної експертизи, що здійснюється до початку апробації.

Виявлення стереотипних моделей, оцінювання збалансованості представлення різних соціальних груп.

Оцінювання доступності навчального матеріалу для здобувачів освіти з різними освітніми потребами, а також сумісності навчальної літератури з корекційними та асистивними засобами.

Практичний компонент: аналіз зразків навчальної літератури щодо доступності та інклюзивності, визначення напрямів її вдосконалення.

МОДУЛЬ 3.

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ АПРОБАЦІЇ ТА ФОРМУВАННЯ ВИСНОВКІВ

Тема 3.1. Аналіз результатів апробації, формулювання висновків

Узагальнення результатів апробації як завершальний етап оцінювання навчальної літератури. Аналіз та інтерпретація результатів навчання здобувачів освіти в контексті використання навчальної літератури. Визначення впливу навчальної літератури на результати навчання здобувачів освіти.

Систематизація та узагальнення отриманих результатів апробації. Використання доступних способів аналізу даних (порівняння, групування, узагальнення) для забезпечення об'єктивності оцінювання та формування обґрунтованих висновків.

Виявлення сильних і слабких сторін навчальної літератури. Формулювання обґрунтованих висновків щодо її якості.

Підготовка конструктивних пропозицій щодо вдосконалення навчальної літератури за результатами апробації. Формування рекомендацій для авторів, видавців і суб'єктів освітнього процесу.

Вимоги до оформлення матеріалів за результатами апробації.

Урахування особливостей використання навчальної літератури в умовах змішаного та дистанційного навчання, а також у кризових ситуаціях.

Оцінювання відповідності навчального матеріалу потребам здобувачів освіти, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують психосоціальної підтримки.

Місце результатів апробації у системі забезпечення якості освіти та їх вплив на вдосконалення навчальної літератури.

Практичний компонент: аналіз і узагальнення результатів апробації на основі прикладів (анкети, узагальнені дані, фрагменти висновків), формування обґрунтованих рекомендацій.

Тема 3.2. Професійна рефлексія та супровід педагогічних працівників

Професійна рефлексія педагогічного працівника як складник підвищення якості апробації навчальної літератури. Усвідомлення результатів власної діяльності, аналіз ефективності використання навчальної літератури в освітньому процесі, визначення труднощів та шляхів їх подолання.

Професійний супровід педагогічних працівників у процесі апробації навчальної літератури: організація консультаційної підтримки, діяльність професійних спільнот, проведення обговорень результатів апробації, обмін досвідом та узагальнення напрацьованих практик.

Інструменти професійного розвитку педагогічних працівників у процесі апробації: само оцінювання та взаємооцінювання, професійні діалоги, наставництво, супервізія, використання цифрових Інструментів для збору, аналізу та представлення результатів апробації.

Практичний компонент: узагальнення результатів апробації як основа для подальшого професійного розвитку педагогічного працівника.

3.1. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

1. Опрацювання Державних стандартів освіти та навчальних програм у частині визначення обов'язкових результатів навчання й зіставлення їх зі змістом навчальної літератури; аналіз окремих тем і завдань підручника на предмет наукової достовірності, актуальності термінології, системності та вікової відповідності.

2. Аналіз текстів, ілюстрацій, прикладів, персонажів, формулювань завдань та іншого дидактичного матеріалу підручника на дотримання принципів недискримінаційності, гендерної рівності, інклюзивності та доступності; виявлення стереотипних, дискримінаційних або упереджених формулювань і образів.

3. Аналіз прав й обов'язків апробатора на різних етапах проведення апробації.

4. Сформулювати правила професійної поведінки апробатора та визначити можливі ризики порушення академічної доброчесності під час апробації.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : Постанова Каб. Міністрів України від 30.09.2020 № 898 : станом на 2 верес. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-n#Text> (дата звернення: 19.03.2026).

2. Про затвердження концептуальних засад освітніх галузей та дорожньої карти їх реалізації на 2025-2030 роки : Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.08.2025 № 1163. URL: <https://osvita.ua/legislation/Ser osv/95248/>.

3. Про затвердження Положення про атестацію педагогічних працівників : Наказ МОН України від 09.09.2022 № 805 : станом на 5 листоп, 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/zl649-22#Text> (дата звернення: 19.03.2026).

4. Про затвердження Порядку проведення апробації навчальної літератури для закладів загальної середньої освіти : Наказ МОН України від 13.06.2024 № 845 : станом на 1 берез. 2026 р. URL; <https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/zl091-24#Text> (дата звернення: 19.03.2026).

5. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225 URL: <https://testDortal.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/Nakaz MON 1225.pdf>.

6. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII : станом на 1 січ. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 19.03.2026).
7. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463- IX: станом на 17 січ. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 19.03.2026).
8. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядж. Каб. Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р : станом на 22 серп. 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p#Text> (дата звернення: 19.03.2026).
9. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 1 грудня 2022 року № 2811-IX : станом на 12.12.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення: 04.05.2026).
10. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні : Закон України від 6 вересня 2012 року № 5207-VI: станом на 30.05.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> (дата звернення: 04.05.2026).
11. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України № 957 від 15 вересня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.05.2026).
12. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 03.03.2021 № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 04.05.2026).
13. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 № 2205 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/zl111-20#Text>.

Основна література

1. Воронова С. Академічна доброчесність в системі загальної середньої освіти. Молодь і ринок. 2021. № 5/191.
2. Мачача Т. С. Матеріали щодо проєктування структури та методичного апарату підручника технологій. *Проблеми сучасного підручника*, 2024.
3. Модельні навчальні програми для 10-12 класів Нової української школи. Профільна школа (з 2027 року). URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-prohramy-dlia-10-12-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoly-profilna-shkola-z-2027-roku> (дата звернення: 19.03.2026).
4. Модельні навчальні програми для 5-9 класів Нової української школи (запроваджуються поетапно з 2022 року). URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuvsya-poetapno-z-2022-roku> (дата звернення: 19.03.2026).

Додаткова література

1. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти : метод. посіб. / Л. Шевчук, О. Заплотинська, Л. Дроздик, І. Войцеховська. Київ : Державна служба якості освіти України, 2023. 86 с. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/Inclusion_zaklad_osvity_SQE-SURGe_2023.pdf (дата звернення: 22.02.2026).